

VÉR- ÉS VÉRPLAZMAKÉSZÍTMÉNYEK

Dr. Pécs Miklós

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem,
Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

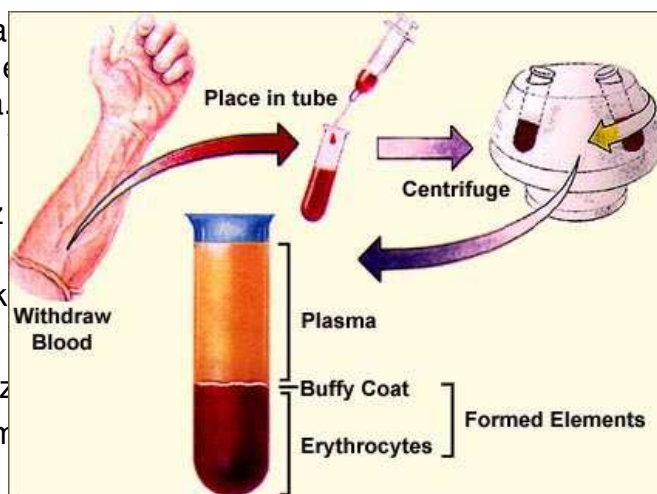
BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

1

A vér biokémiája

Áramló folyadék
zeten belül, a
tek számára
működik, a
Kétirányú: a
elszállítja az
hőt.

Lazarostos k
Mennyisége
Vér = vérplaz
Vér = szérum

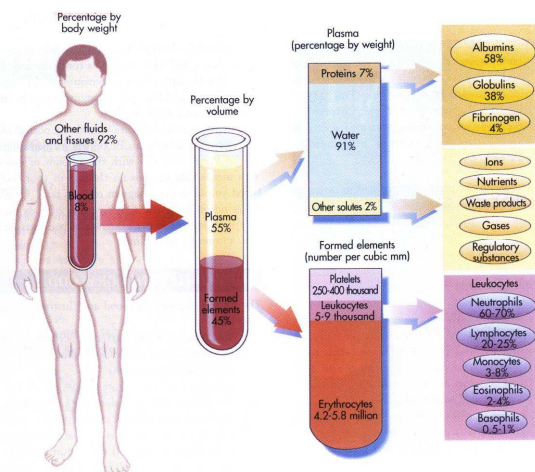

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

2

A vér összetétele

Összes szárazanyag: 17 %, de térfogatra az alkos elemek 45-50 %-ot tesznek ki.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

3

A vér pótlása

A vér egészében is, elemeiben is nélkülözhetetlen a szervezet életben maradásához. Ha tehát ebből/ezekből hiány keletkezik, azt pótolni kell.

Ha a teljes vér hiányzik (sérülés, műtét), akkor vérátömlesztésre van szükség. (A fiziológiás sóoldat, vagy dextrans oldat csak részleges, átmeneti megoldás.)

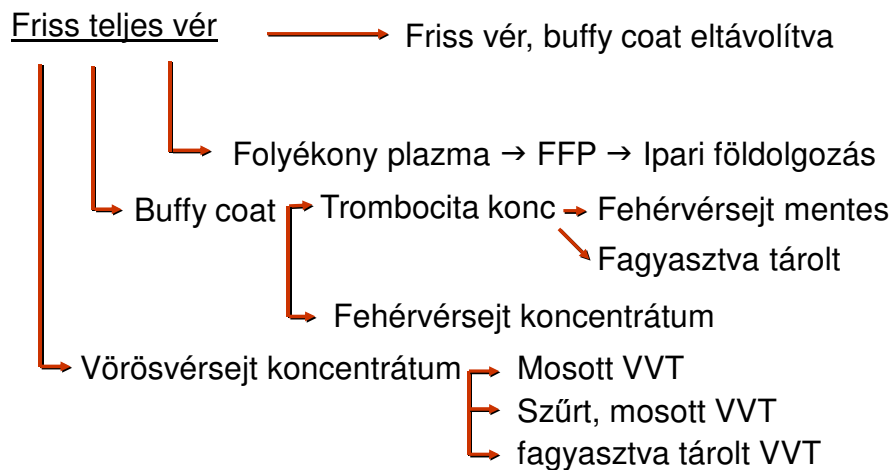
Ha a vérnek csak egyes komponensei hiányoznak (veleszületett vagy szerzett betegség, külső ártalom), akkor a cél annak az összetevőnek a pótlása. Ez származhat donorvérből vagy lehet mesterségesen előállított készítmény (rekombináns fehérje).

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

4

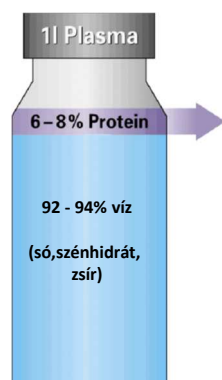
Vérkészítmények

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

5

Plazmafehérjék

40 - 50 g/l	Albumin
10 - 25 g/l	Immunoglobulinok
2 - 4 g/l	Fibrinogén
9 - 10 g/l	6 nagy mólsúlyú fehérje (Transzferrin, Haptoglobin, C ₃ , α ₂ -Makroglobulin, α ₁ - Proteinase-Inhibitor, Apoli- poprotein I)
8,5 g/l	kb. 110 különböző plazmafe- hérje (többek között alvadási faktorok és enzim inhibitorok)

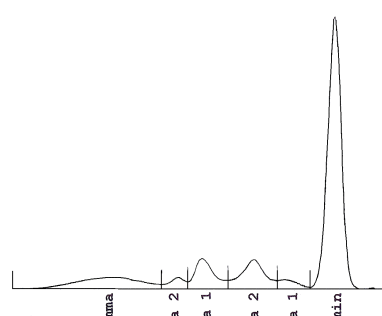
BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

6

Vért

Szérum fehérje elektroforézis

On agarose gel (Hydragel)

Több frakció:

Albumin: pufferol, beállítja a pH-t, oszmózisnyomást, apoláros hatású, N tartalék.

Globulinok (α_1 α_2 β_1 β_2) Globulin lipoproteinek, szállító funkcióval.

γ globulin: immunfehérjék, testek, a fehér vérszuszpenzió alkotói.

Véralvadási faktorok: fibrinogén, protrombin

Frakciók	%	Normal %	g/l
Albumin	62.1	59,4 - 73,9	73,9
Alpha 1	2.9	1,2 - 3,1	3,1
Alpha 2	11.0	7,0 - 12,2	12,2
Beta 1	9.4	4,9 - 9,4	9,4
Beta 2	2.8	1,6 - 5,6	5,6
Gamma	11.8	6,9 - 14,7	14,7

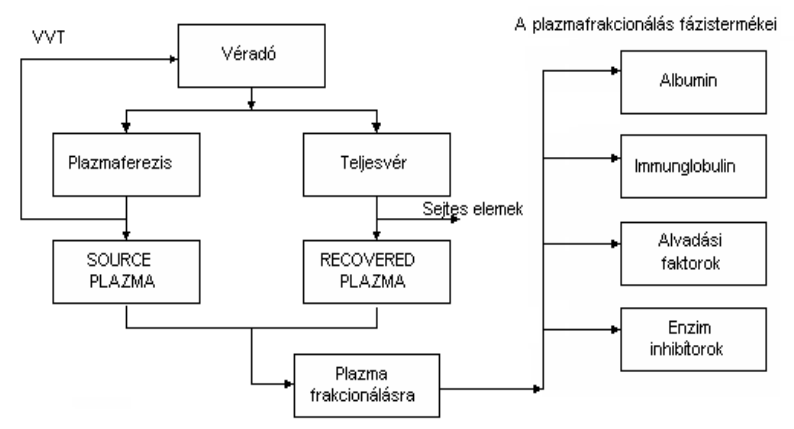
A/G = 1.64

Normális elektroforetikus mintázat.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A vérplazma frakcionálása

A plazmafrakcionálás fázistermékei

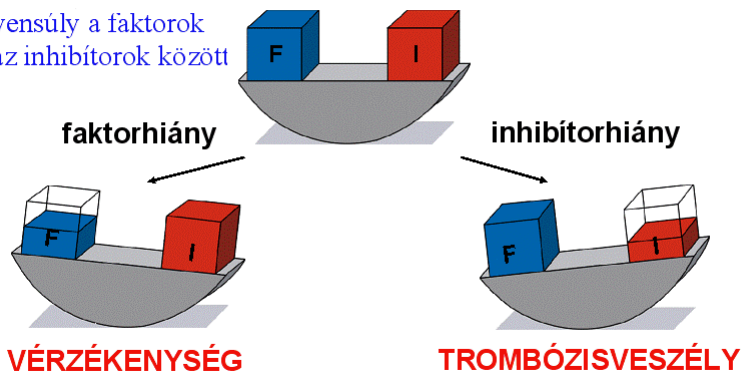
- Albumin
- Immunglobulin
- Alvadási faktorok
- Enzim inhibitorok

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

Ellentétes hatású faktorok a véralavadásban

Egyensúly a faktorok és az inhibitorok között

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

9

Alvadási oldal: faktorok

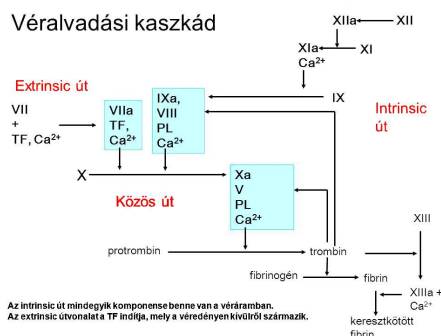
„Kaszád” reakciósor: az egyes lépésekben a faktorok szelektív és részleges proteolízissel aktiválják a következő enzimet.

Két indítási lehetőség:

Külső (extrinsic) út: a sérülés következtében kívülről, a szövetekből a vérbe kerülő anyagok váltják ki (TF= tissue factor)

Belső (intrinsic) út: negatív töltésű felület (az érfal kollagénje, kémcső üvege) váltja ki.

Véralvadási kaszkád

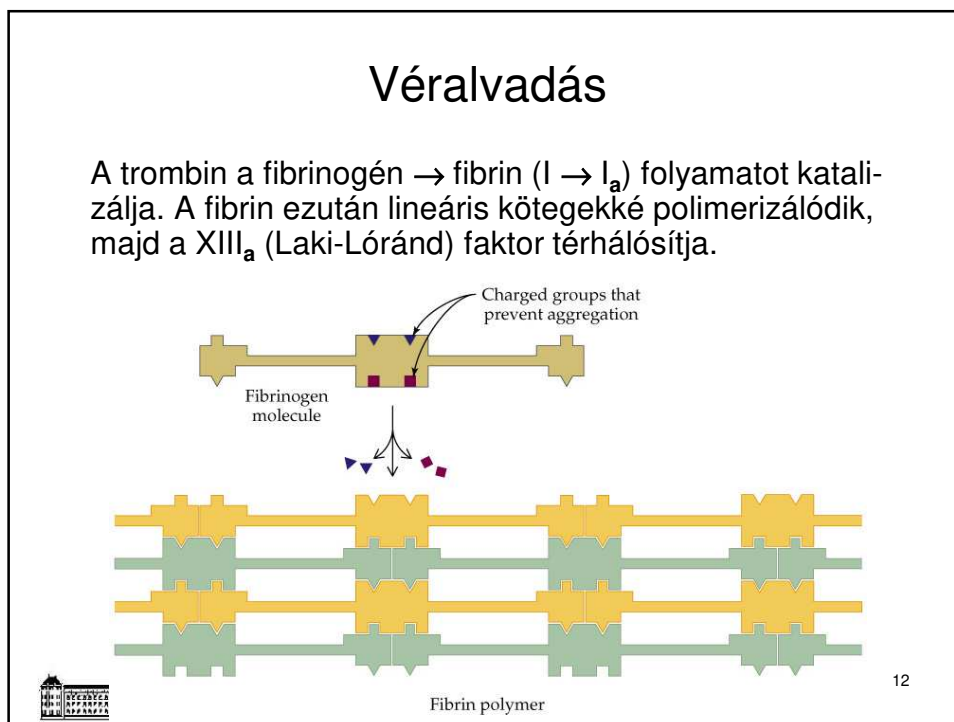
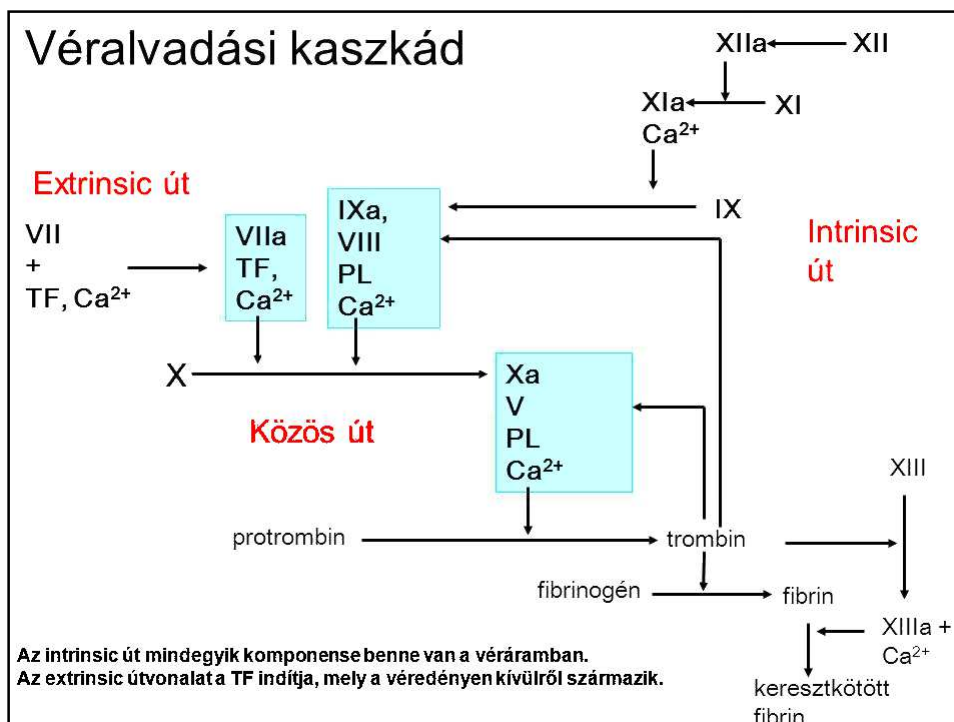

Az intrinsic út mindegyik komponense benne van a véráramban.
Az extrinsic út vonalát TF indítja, mely a véredényen kívülről származik.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

10

Inhibitor oldal

Inhibitor	Gátolt fehérje
Antithrombin III (+heparin)	Thrombin F Xa F XIIa, F XIa, F VIIa
Protein C és Protein S	F VIIIa F Va

A véralvadás gátlása:

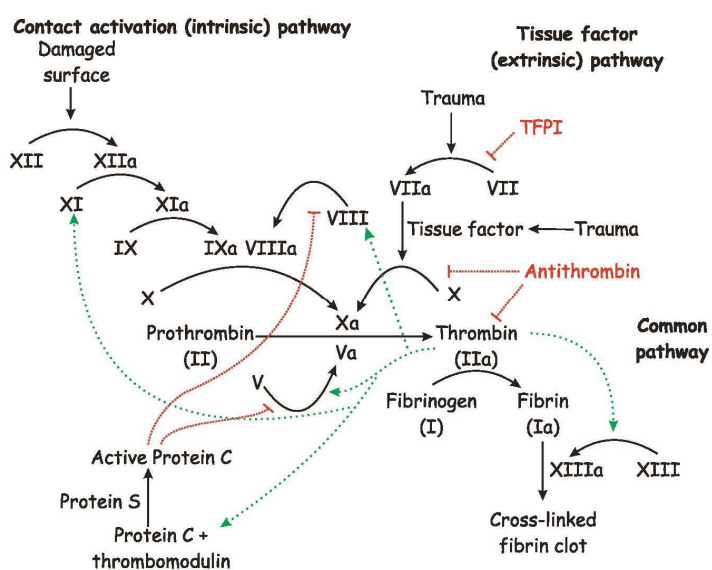
- Ca megkötése, oxaláttal vagy citráttal
- heparin (poliszacharid, állati szervekből)
- hirudin (pióca, rek. fehérje)
- kumarin-származékok (rágcsálóirtó szer, antidotum: K-vitamin)

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

13

Inhibitor oldal

14

Technológiák

Technológiák kialakulása, fejlődése

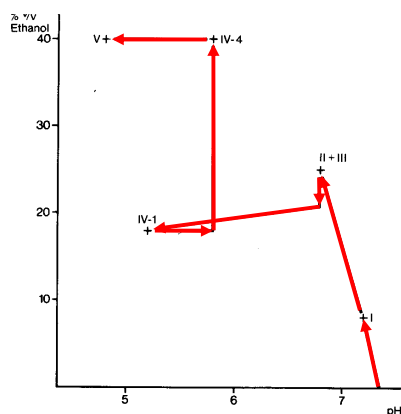
- 1940 USA Hadügyminisztérium kutató csoport
- 1941 Pilot Plant laboratórium (Harvard)
- 1946 COHN 6. Method (E.J. Cohn and co-workers
J.Am.Chem. Soc. 68. 459-475 1946)
- 1962 KISTLER & NITSHMANN Method
- 1960-70 egyéb kicsapószer
- 1970- Kromatográfiás technológia,
- 1970- Alvadási faktorok iv IgG
- 1980- Nagy tisztaságú faktor készítmények
- 1990- Rekombináns készítmények

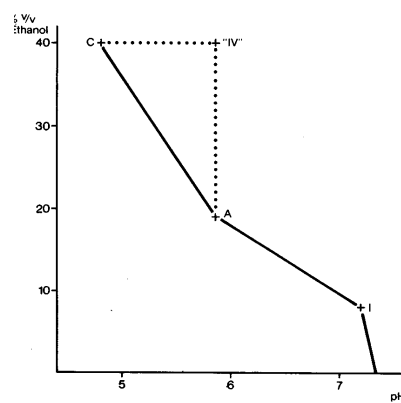
BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

15

Etanosos kicsapási eljárások

Cohn 6 (1946)

Kistler/ Nitschmann (1962)

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

16

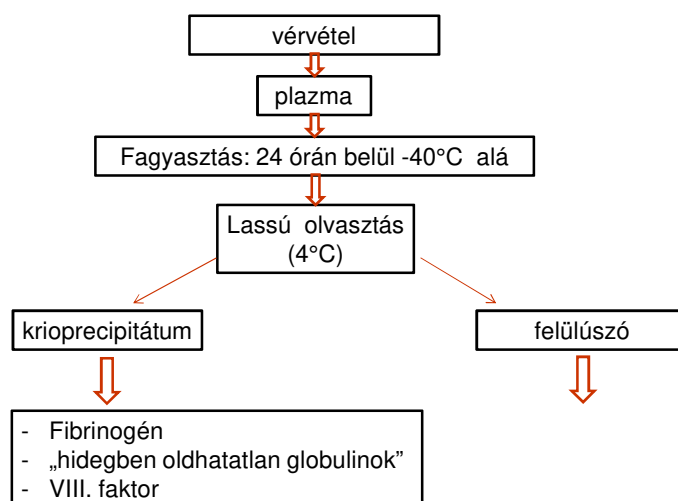

Cohn 6 plazma frakciók

Frakció	Etanol %	pH	Fehérjék
I	8	7,2	Fibrinogén, <u>Faktor VIII</u> , Fibronectin, Komplement komponensek
II-III	25	6.9	IgG, IgA, IgM, Faktor II, VII, IX, X, globulinok
IV-1	18	5,2	α - és β -globulinok, AT-III, α 1-antitrypsin, IgM
IV-4	40	5,8	α - és β -globulinok, transferrin, ceruloplasmin, haptoglobin
V	40	4,8	<u>Albumin</u> (α - és β -globulinok)

A krioprecipitátum előállítása

Tiszta faktorok gyártása vérből: IX-es faktor = antihemofiliás faktor B = Christmas faktor

Humafactor 9:

humán koagulációs IX-es faktor koncentrátum, speciális intravénásan alkalmazható vérzésesillapító szer hemofília-B kezelésére

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor a szervezetben

A májban szintetizálódik.

Szintéziséhez K-vitaminra van szükség, a vitamin hiányában funkcionálisan inaktív → alvadási zavar

Koncentrációja a plazmában 3-5 µg/ml.

Az egyik legstabilabb véralvadási faktor.

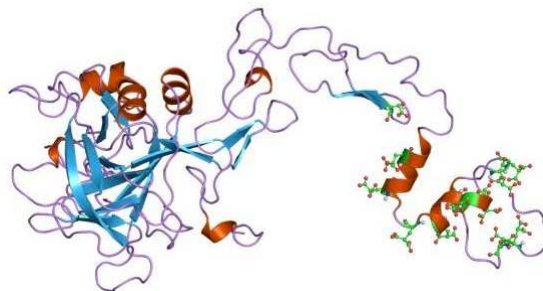
A vérkeringésben féléletideje 18-24 óra.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor fehérjeszerkezete

Egyláncú glikoprotein, molekulásúlya 56 000 Dalton.
415 aminosavból áll, az aminosavak sorrendje ismert.
A fehérje kb. 20% szénhidrátot tartalmaz.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

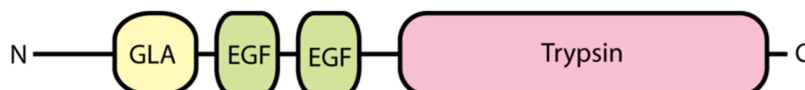
A IX-es faktor fehérjeszerkezete

Domének:

Gla-domén: az N-terminális szakaszon 12 gamma-karboxi-glutaminsavat (Gla) tartalmaz.

EGF (Epidermal Growth Factor) domén: itt egy másik szokatlan aminosav, hidroxiaszparaginsav található.

Ser-proteáz domén: analóg a tripsinnel és a többi alvadási proteázzal.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor hiánya

Hiánya vérzéses hajlamot okoz, a betegség neve Hemofília B, vagy Christmas betegség.

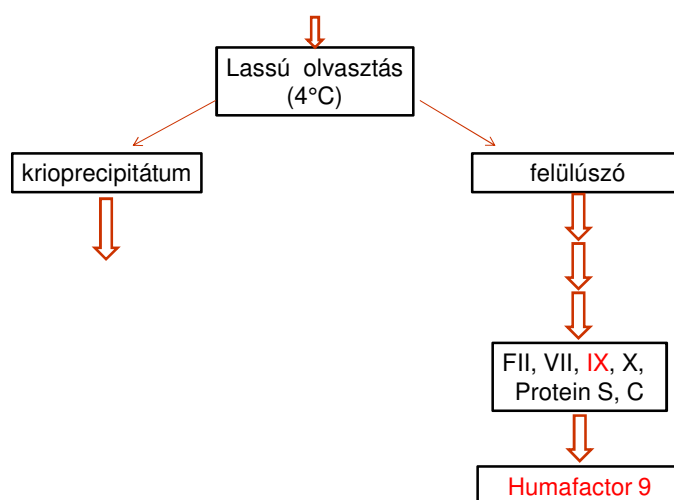
A vérzéses tünetek szoros korrelációban vannak a faktorhiány mértékével.

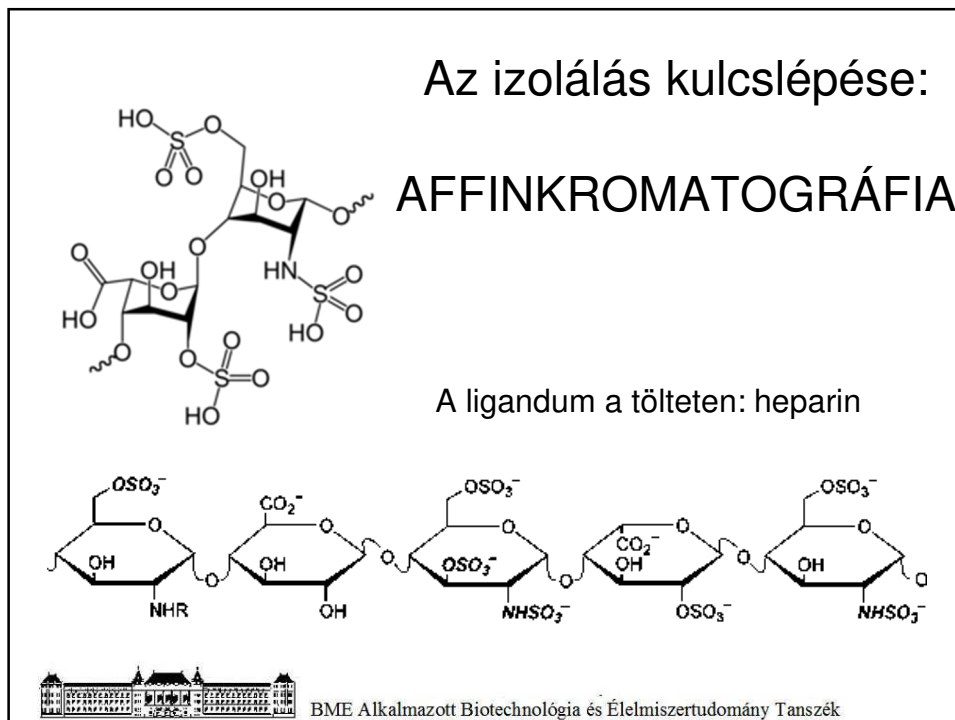
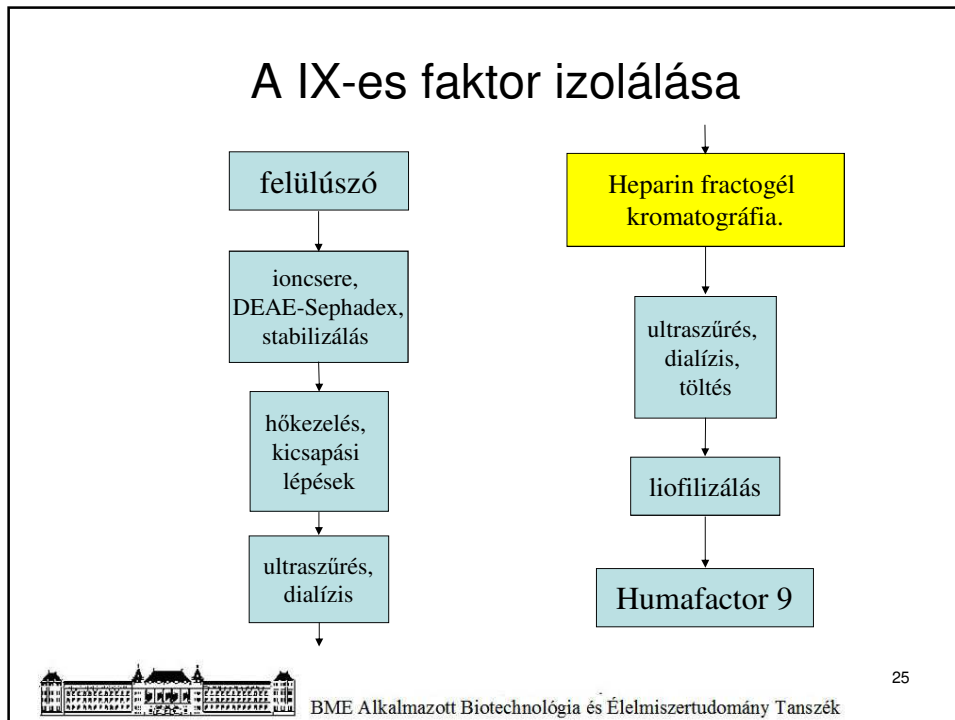
A IX-es faktor génje az X kromoszóma hosszú karján helyezkedik el.

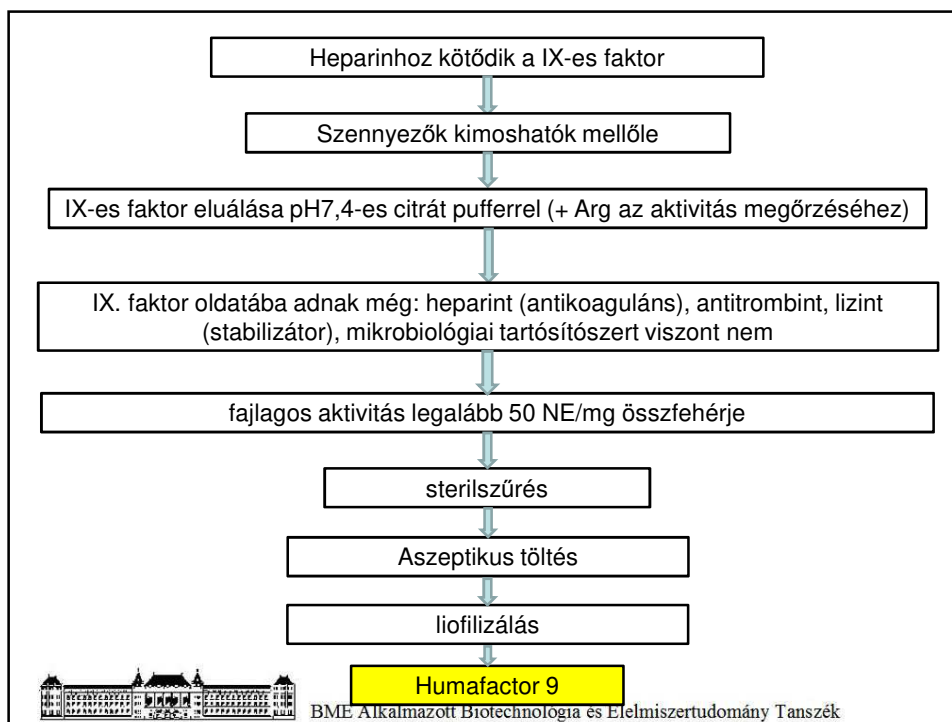
A hemofília recesszív jelleggel öröklődik, tehát a betegség nem expresszálódik, ha a normális allél is jelen van → nemhez kötött betegség, csak férfiakat betegít meg, a nők tünetmentes hordozók.

A IX-es faktor izolálása

Alvadásifaktor-termelő üzem

